

Om arrestvæsenet i Danmark.

C. N. DAVID skrev 1841 i indledningen til sin artikel om »De nyere Fængselssystemer«: »Strafanstalterne og arresthusene hidrøre for en stor del fra en tid, da man næsten udelukkende anså forbryderens uskadelighed for samfundet for fængslingens hovedøjemed. Begrebet om straffens væsen og hensigt var den gang endnu dunkelt, og paa at efterforske de forskellige strafarters fysiske og psykiske virkninger på fangen havde man endnu ikke tænkt.« Og fremdeles siger han: »Også vi have måttet erfare, at strafanstalter, i hvis hele indretning det ligger, at strafondet hverken er tilstrækkeligt afskrækkende eller kan virke reformatorisk på forbryderen, blive en ny årsag til forbrydelsernes tiltagen . . .« Det var altså den rationelle behandling af fangen, som efter de anførte udtalelser manglede i vort daværende straffevæsen.

Hvad nu de forandringer af vort straffevæsen, som de 48 år, der ere gåede, siden disse ovennævnte ytringer nedskreves, have bragt os i retning af en rationel fangebehandling, angår, da er forandringen meget betydelig for vore centrale strafanstalters vedkommende. De ere alle tre indrettede ikke blot efter de i rent ydre henseende og lokal indretning godkendte forbedringer og fordringer til velindrettede fængsler; men straffens fuldbyrdelse foregår tillige efter former, som tilstræbe en reformatorisk indflydelse på fangen, og således

som disse findes i almindelighed anerkendte og vidt om udførte i den civiliserede verden. At man først i disse anstalter søgte at komme til en rationel fangebehandling lå i, at her, hvor et større antal fanger var samlet, trådte de mislige forhold stærkest frem, og herfra havde man de fleste oplysninger. Fangerne, som løslodes fra disse anstalter, vare rykkede længere frem i forbryderudviklingen end dem, der afsønde straffene for mindre forbrydelser i arresthusene, og deres gentagne forbrydelser fik derfor i almindelighed en dristigere og for samfundet mere truende karakter. Hertil kom, at en reform lettere lod sig gennemføre i disse som statsanstalter under en fælles overordnet ledelse.

Anderledes forholder det sig derimod med vore arresthuse. Også disses bedre ordening faldt ind under den i 1840 nedsatte fængselskommissions opgave. Men resultaterne blev langt fra så indgribende som de ovenfor nævnte. Reformen blev her kun en ydre; nogen rationel fangebehandling er derimod ikke nået. På bygningsvæsenets og de deraf afhængige sanitære forholds område har man næsten overalt søgt at frembringe så heldige betingelser for fangens ophold som muligt, men dermed er egentlig også alt sagt. Cellesystemet, som er indført, bærer mange steder dårligt nok sin negative virkning, forhindring af fordærvelse gennem andre medfanger, med sig. Det er vel et middel til en rationel fangebehandling, men ikke behandlingen selv. Denne kan kun komme gennem de personer, der bringe straffen til udførelse.

Ved arrestreglementet af 7 maj 1846 tilstræbtes, og i enkelte retninger er også nået, en mere ensartet ordening; men også denne er bleven og kunde gennem reglementets døde bogstav alene kun blive en ydre forbedring. I reglementet findes de fleste ældre bestemmelser om arresterne og fangerne optagne, og flere ny ere føjede til.

Vende vi nu tilbage til den rationelle fangebehandling og til dem, i hvis hænder den må siges at være lagt, må det være givet, at en slig behandling ikke kan tænkes udført af flere uden en overledelse i én hånd, som samler kræfterne til det fælles arbejde. Går hver for sig sin egen

vej, bliver der ikke blot intet samarbejde, men den ene kommer meget let til at modarbejde den anden. — Politimesteren er den, som har den ledende bestyrelse og det daglige tilsyn, og under ham står arrestforvareren. Men i hvor mange tilfælde vil man kunne vente, at den første, som har så mange forskelligartede forretninger at varetage, særlig skal have interesse for fængselsvæsenet, hvortil han slet ingen uddannelse har modtaget, og fortrinsvis hellige sig til arresthusets bestyrelse. Denne vil snarere blive betragtet som noget underordnet. Desuden går jo arrestforvareren den hele dag over fangerne. Til ham glider således bestyrelsen, det vil sige den, der har betydning for fangens daglige gøren og laden, over. Han skal sørge for husordenens overholdelse, for renlighed, for badning, »så ofte det findes fornødent«, for kost, for arbejde, for disciplinens opretholdelse. Han er den, der daglig omgås fangen, han skal evne at råde, opmuntre, dadle, styrke, kort sagt, han leder som et faktotum den rationelle fangebehandling. Ingen vil vel tvivle om, at man ikke hos den klasse af mænd, hvoraf han tages, skal kunne vente øje for og forstand på den sag. Det kan vel endogså i mange tilfælde være tvivlsomt, om det afskrækkende moment i straffen kommer til sin ret. Betegnende er det i så henseende, at den del af reglementet, som vedrører arrestforvareren, er den omfangsrigeste. Der ligger ligesom en antydning af hans fremragende betydning for arrestanterne.

Dernæst er der lægen. Efter reglementet var det tilstrækkeligt, at han besøgte arrestanterne, naar de vare syge. Ved circ. af 28 januar 1869 forandredes dette til, at lægen skal besøge fængslet en gang om ugen, og det blev gjort ham til pligt at undersøge renlighed, kost, beklædning, kort sagt alt, hvad der kunde have sanitær betydning. Hans ugenlige besøg noteres af ham selv i en protokol, som en gang **årlig** forelægges amtmanden. Det er vel sandsynligt, at disse bestemmelser i almindelighed overholdes; men at disse besøg benyttes i den rationelle fangebehandlings interesse er mindre sandsynligt, og om noget samarbejde mellem lægen

og arrestforvareren er der næppe nogensinde tale. Mærkeligt nok foreskriver reglementet ikke noget lægesyn ved arrestantens indsættelse i fængslet og ved hans losladelse derfra, og såvidt mig bekendt, finder et sådant i almindelighed heller ikke sted. Man skulde dog mene, at staten ved at berøve individet friheden overtager et så stort ansvar, at det måtte være i dens interesse og i individets, lige så vel som det må være i vedkommende retsbetjents, at et sådant lægesyn fandt sted.

Endelig er der præsten. Reglementet foreskriver intet om præstens besøg, og det er mig ikke bekendt, at der findes nogen bestemmelse i så henseende. Dog antyder reglementet, at fangen efter ønske kan komme til at tale med præsten. Gudstjeneste er der slet ikke tale om, dette dog vistnok på grund af arresthusets indre indretning. Frdn. af 13 marts 1763 var for så vidt omhyggeligere, idet den pålagde sognets præst og herredets præster på omgang at besøge misdædere, som kunde vente dom på livet, således at de hveranden dag kunde høre guds ord. Forudsat imidlertid, at præsterne jævnlig besøge arresthusene, thi kun ved jævnlige besøg kunne de vinde indflydelse på fangerne, mon da derved samarbejdet under arrestforvarerens ledelse bliver fremmet? Jeg tror det ikke, fordi der ikke kan blive tale om samarbejde af så uensartede kræfter og under en ledelse, som hverken lægen eller præsten vil eller med grund kan bøje sig for.

Desuden skal amtmanden i følge frdn. 5 april 1793 **en gang årlig** foretage syn af arresthusene og ved dette efter cirk. 11 februar 1867 påse, at lægens besøg ere noterede i den dertil bestemte protokol. Betydningen af kontrollen i sidstnævnte henseende er naturligvis meget ringe.

Til belysning af disse forhold i almindelighed tjener en udtalelse, side 32 ad X, i den beretning, som chefen for kontoret for fængselsvæsenet afgav i 1871 (den sidste af den slags, som foreligger offentligt) i henhold til indberetninger efter et bestemt skema, som ved cirk. 19 maj 1870 forlangtes af retsbetjentene. Det hedder heri: »Ganske vist

er der enkelte arresthuse, hvor hele tilstanden alt i flere år har været udpeget som slet . . . men der er også andre, hvor en endnu slettere tilstand ingensinde så lidt som ved denne lejlighed er påtalt hverken af amtmanden, lægen eller politimesteren.« Hertil må føjes, at denne bemærkning refererer sig til den ydre tilstand. Hvorledes mon det da er gået med den rationelle fangebehandling?

Selv om ingen anker kan gores mod lægens og præstens gærning og tilsyn, strander dog det hele på arrestforvarerens person. Den rationelle fangebehandling, psykologisk blik for fangens ejendommeligheder, indflydelse på hans livssyn, på hans sind, hans moralitet, alt dette fordrer mænd ikke blot med personlighed, men med sans for den hele behandlings betydning og med evne til at bringe de forskellige faktorer til at handle i samklang. Jeg vil slet ikke tale om kvindefangernes behandling, som stiller endnu større fordringer. En sådan overlegenhed kan man ikke vente af arrestforvareren, han være ellers så brav en mand som muligt.

Men der gives foruden alt, hvad foran er omtalt, også andre betingelser, som først må være tilstede, for at fængslet kan få nogen betydning, og de ere, om jeg så må sige, de ydre betingelser for en heldig ordning. Jeg tænker herved på bygningerne, beliggenheden, indretningen, renligheden, føden, arbejdet m. m. Flere af disse spille tillige en ikke uvæsentlig rolle i den rationelle behandling, således renligheden og arbejdet. Hvad enten man nu vil anse arbejdet som en del af straffen eller som en ret for fangen, så må det i alle tilfælde blive en pligt for staten at påse, at der sørges for, at det er tilstede; hvilket i almindelighed vistnok ikke er tilfældet. Dette hidrorer måske i mange tilfælde ikke fra ligegyldighed lige over for fangen; men det hænder naturligvis også. Derimod er den hele ordning af arrestvæsenet ved siden af vanskeligheden ved overhovedet at skaffe arbejde i fængslerne en anstødssten, som i øjeblikket ikke let ryddes af vejen. Med god vilje kan der imidlertid gores meget i den retning, når man blot vil huske på, at

den gamle sætning: Lediggang er Fandens hovedpude, får forøget betydning i et fængsel.

Hvad der først virker uheldig på den hele ordning er, at disse fængsler have en kommunal karakter uden nogen indgribende og tilstrækkelig kontrollerende, statsmæssig overledelse, lagt i en hånd. Deraf må der udspringe en mangel på ensartethed i mange retninger, som med hensyn til føde, renlighed, arbejde, præstetilsyn m. m., der ikke bør findes i slige anstalter. Dernæst bidrager den ringe størrelse af de 93 arresthuse, som landet har, til at forøge vanskelighederne ved en tidssvarende ordning. Det vil nemlig være indlysende, at fængsler, som kun have plads til fra 4 til 10 fanger, og af dem er der ikke få, gøre den hele økonomi kostbarere og lægge hindringer i vejen for at skaffe arbejde, for ikke at tale om, at erfaring og dygtighed i behandlingen af fangerne og dermed interessen for gærningen ikke let frembringes under så små forhold. I sammenligning i henseende til antallet af arresthuse, hvormed størrelsen for en del hænger sammen, skal jeg anføre, at Norge har 55 og England med Wales 69, medens det for hundrede år siden havde 244.

Svagheden i det hele forhold ligger, som det vil ses, ikke så meget i mangelfulde bestemmelser som i selve ordningen af arrestvæsenet. Og dette får en forøget uheldig indflydelse, når man ser hen til den rolle, disse fængsler spille i vort straffevæsen. Derom giver »Statistisk Tabelværk« nogle oplysninger. Efter dettes meddelelser om den kriminelle retspleje i 1876—80 straffedes af samtlige straffede i dette tidsrum 54,81 pct. med vand og brød; 21,00 pct. med sædvanlig fangekost, simpelt fængsel og legemlig straf. Altså 76,81 pct. eller over tre fjerdedele af samtlige straffede afsonede straffen i arresthusene, foruden at de, der idømtes højere straffe, havde ophold der, indtil deres dom fuldt. Disse tal må gøre det klart for enhver, hvor stor betydning straffefuldbyrdelsen i disse fængsler må have, og det kan således ikke blive en ligegyldig sag, om den fuldbyrdes uden mål

eller efter en rationel methode, eller om ordningen er en sådan, at en slig behandling kan finde sted.

Straffen må, i korthed sagt, være en straf og derfor såvel indeholde de nødvendige afskrækkende momenter som forbedrende, idet den skal lede til ikke-gentagelse af forbrydelsen. Disse fordringer skulle altså arresthusene opfylde. At de ikke kunne gøre det, er påvist foran. Og dog ere de ikke blot et led i vort straffevæsen, men også det første og derfor det vigtigste. Man huske på, at her foregår undersøgelserne før domfældelsen, her afsønes den første eller de første og korte straffe. Her træder individet første gang i forhold til straffelovens håndhævelse, et tidspunkt, der kan være af afgørende betydning. På opholdet her vil det i mange tilfælde bero, om individet standser eller går videre på forbryderbanen. Disse fængsler have således den vigtige opgave at redde, hvad der på nogen måde kan reddes ved det første fald. De skulle påvirke forbryderen i den tid, der går forud for dommen, og berede ham til den følgende straf. De skulle vække erkendelsen og forberede angeren, og dette vil i mange tilfælde kunne lykkes ved en rationel behandling lige over for individer, ofte meget unge, som for første gang ere i kollision med loven. De må derfor være udrustede med alle de egenskaber, som kunne anvendes til at virke på fantasien, følelsen, forstanden, kort sagt på alle de strenge, der kunne give genlyd i et menneskesind; men det er de ikke. Og nu de tidligere straffede personer, som indsættes her, hvorledes skulle de evne at virke på disse? Ved afskrækkelsen? Umuligt! En person, tidligere straffet for bedrageri, domtes for mishandling af sin moder og for at have truet med at ville dræbe hende med 4 gange 5 dages vand og brød. Denne straf afsønes i et arresthus. Tror nogen, som er kendt med forbryderverdenen, at denne vand- og brodstraf vil kunne omvende en slig person, eller mener man, at behandlingen i arresthuset skal kunne magte det? Og dog afsønes alle vore lave straffe for vold sammesteds. Det var utvivlsomt en fejl, da man gik til at nedsætte straffene for mange almin-

delige forbrydelser, at man ikke tog hensyn til, hvad arresthusene kunne præstere.

Hvad foran er sagt om arresthusene i almindelighed, gælder vel ikke i alle enkeltheder om nogle få større, hvor forholdene særlig af den grund ere forskellige fra mængdens. Iblandt disse træder selvfølgelig Københavns frem med det langt overvejende fangeantal. Derimod må, hvad selve ordningen, set under et, angår, bemærkningerne gælde om dem alle, også Københavns, og fortrinsvis Københavns, hvis bestyrelse ganske vist bør lægges i en fagmands hånd. Det kan siges med sikkerhed, at man ikke i noget land vil finde et så stort hovedstadsfængsel uden sagkyndig ledelse.

Om resultaterne af straffefuldbyrdselsen i arresthusene foreligger der ikke nogen oplysning. Der gives intet statistisk materiale til at bedømme deres indflydelse efter. Også dette er en væsentlig mangel, som bidrager til at gøre vanskelighederne for en omordning større. Proceskommissionens bidrag til en sådan er ikke stort, idet den hovedsagelig har indskrænket sig til at foreslå antallet formindsket til omtrent halvtreds, og overlader administrationen resten. Der er så mange forhold: Økonomi, beliggenhed, befolkning, administration, arbejde m. m., som må undersøges tildels på stedet, og mange forhold, hvorom statistiske oplysninger må søges tilvejebragte. Dette betydelige arbejde må være gjort, når man skrider til en omordning af strafferetsplejen, thi dens resultater ere meget afhængige af arresternes ordning. Desuden kan man først, når en nogenlunde heldig ordning i så henseende er truffen, arbejde videre på en reform af de centrale anstalter. Det får ellers udseende af, at den rationelle fangebehandling blev en slags præmie for de udviklede forbrydere, ligesom det vilde være en urimelighed at lægge hovedvægten på disse og intet gøre for dem i arresthusene, der efter ethvert sundt skøn må stå en rationel fangebehandling nærmest.

Når først vore arrestforhold blive tilbørligt belyste, og der foreligger oplysninger om resultaterne af straffefuldbyrdselsen i arresthusene, fejler det ikke, at vi med C. N.

David komme til at sige: Også vi have måttet erfare, at straffeanstalter, i hvis hele indretning det ligger, at straffeondet hverken er tilstrækkeligt afskrækkende eller kan virke reformatorisk på forbryderen, blive om ikke en ny årsag til forbrydelser så dog en rig kilde til tilbagefald. —

Til delvis bekræftelse af foranstående udtalelse hidsættes et uddrag af forhandlingerne i folkethinget 3 december 1888 om en forespørgsel til justitsministeren, stillet af P. Holm, folkethingsmanden for Københavns 5 kreds, i anledning af anholdelse af skomagervende i København. Da interessen i tilfældet kun knytter sig til de udtalelser, som ligefrem berøre arrestvæsenet og dets udførelse og bidrage til at belyse dets detaljer, ere alene sådanne medtagne i uddrag af forhandlingerne.

Forespørgeren (P. HOLM): ... Vi have et reglement, der skriver sig fra absolutismens tid, fra 1846, som siger, at der ikke må pålægges arrestanterne anden plage end den, der pålægges dem ved berøvelsen af friheden; det må ikke negtes dem, at de få penge og extraforplejning, sålænge de ikke ere andet end varetægtsarrestanter. Men til trods for dette negtede assessoren hans hustru at tale med ham og negtede hende at bringe penge og mad til ham. Hans hustru gik til politidirektøren og bad ham om tilladelse, men han henviste til assessoren. Nu ved jeg meget godt, at i disse dage er man ved at svinge, og nu er tilladelsen kommen, efter at man har set, at sagen er kommen frem for offentligheden, og man mærker, at der skal røres lidt stærkere ved den. Nu har man givet tilladelse til at bringe penge. Assessoren har sagt, jeg tror det var igår eller i forgårs, oppe i retten til en af hustruerne, at det var en misforståelse, når de troede, at det var negtet. Ja, hvorledes ordene faldt, vil jeg ikke forpligte mig til at svare for her, men meningen har altså været den, at det har været en misforståelse, når de have ment, at han havde noget med det forhold at gøre, om de måtte bringe mad eller penge til deres arresterede mænd eller ikke; det var noget, der sorterede under politiet, og det burde de henvende sig til

politiet om. Men nu er sagen faktisk den, at her har assessoren i følge sin egen erklæring, hvis han har sagt således, tiltaget sig en myndighed, som han ikke har, idet han har negtet hustruerne at tale med arrestanterne, idet han personlig har negtet dem at bringe mad og penge til dem. Han har ikke sagt dem fra begyndelsen, da de spurgte, at de kunde henvende sig til politiautoriteterne; han har simpelt hen negtet det og har tiltaget sig denne myndighed og tiltaget sig en mine, som om han var manden. Først nu i de sidste dage siger han: det er ikke mig, men en anden, og følgen blev, at en af hustruerne gik til politidirektoren. Han svarede: Det kan jeg ikke gøre noget ved, det er vedkommende assessor, der selv afgør det. Assessoren har henvist til politiet, og politiet til assessoren, således ser sagen faktisk ud. Jeg ved nu ikke, om man mener, at en sådan fremgangsmåde er, som den bør være; jeg antager ikke, at dette things medlemmer billige den, og jeg antager ikke, at vi her i landet kunne være tjente med, at borgerne ere udsatte for den slags ting, selv om der opstår en eller anden konflikt mellem dem. Det forekommer mig dog, at selv om vi have en forkvaklet og elendig retspleje, burde de, der ere satte til at udøve denne retspleje, dog erindre, at vi have en lofteparagraf i grundloven, som siger, at offentlighed og mundlighed så snart som muligt skal indføres i alle retsforhold, og at retsforholdene i det hele skulle være langt anderledes for at være tidssvarende. Det er meningen dermed, og derfor burde de erindre, at de skulle gå forsigtig frem, når de arrestere folk, som de ikke ere overbeviste om, ere forbrydere, og ikke handle således, at de komme i strid med de forældede reglementer, som eksistere endnu fra absolutismens tid; de burde erindre, at borgerne have ret til en ganske anden retspleje, navnlig under de nuværende forhold, hvor der er foregået en udvikling både af de økonomiske og politiske forhold, som hjemler borgerne en ret til at kræve, at dommerne skulle se anderledes på retsforholdene, og hjemler dem, at de have myndighed til at kontrollere domsmagten og have myndighed til selv at udøve

retsplejen her i landet. Jeg håber da også, at den ærede justisminister vil bringe retsautoriteterne, sine underordnede, til at indse, at de have en pligt til at behandle borgerne på en anden måde, end de have gjort i dette tilfælde, når det ikke allerede er påvist, at de ere forbrydere.

Jeg skal altså i anledning af den foreliggende sag tillade mig at rette følgende forespørgsel til den højtærede justisminister:

Billiger ministeren:

1) De af Københavns politi foretagne masseanholdelser af skomagervende?

2) Den behandlingsmåde, som er anvendt overfor de anholdte?

3) Den udvisning af en af de uskyldig anholdte, som politiet har foretaget?

Og i modsat fald, hvad agter ministeren at foretage i anledning af de vedkommende autoriteters fremgangsmåde i de nævnte tilfælde?

Justisministeren (NELLEMANN): . . . Jeg må nu først forudskikke en almindelig bemærkning, og det er den, at den ærede forespørger synes at svæve i en højst besynderlig misforståelse, som man ikke skulde tro, at noget af dette things medlemmer kunde svæve i, idet jeg forudsætter, at medlemmerne af dette thing dog have nogen kundskab om den grundlovmæssige ordening her i landet, nemlig for så vidt han synes uden videre at betragte retten og retsautoriteterne som værende mine underordnede. Det turde dog vel være tilstrækkelig bekendt, at det ere de ikke, og at en af grundsætningerne i vor forfatning er domstolenes uafhængighed af administrationen, og at derfor justisministeren hverken er berettiget eller forpligtet til at indblande sig i den måde, hvorpå retterne øve deres virksomhed, men at den eneste vej, der i så henseende kan benyttes, er anke til højere ret. Denne bemærkning vil jeg forudskikke, fordi den får sin betydning med hensyn til besvarelsen af de enkelte spørgsmål.

Når således den ærede forespørger først spørger mig,

om jeg billiger de af Københavns politi foretagne masseanholdelser af københavnske skomagervende, har jeg nemlig dertil at svare, at disse masseanholdelser ere foretagne efter ordre af undersøgelsesdommeren, og at det som følge deraf aldeles ikke tilkommer mig at billige eller misbillige dem. De ere foretagne efter undersøgelsesdommerens ordre, altså på hans ansvar, men på ansvar overfor højere domstole, og ikke overfor administrativ myndighed, og jeg anser mig end ikke for berettiget til at affordre ham oplysninger om, på hvilke grunde han har bygget denne anholdelsesordre. Det er som sagt ikke min sag at kritisere hans optræden i så henseende.

Det næste spørgsmål er, om jeg billiger den behandlingsmåde, som er anvendt over for de anholdte. Dertil har jeg at bemærke først og fremmest dette, at der er ingen, der har klaget. Jeg har ikke modtaget nogensomhelst klage fra nogen i anledning af dette, og som følge deraf har jeg ikke haft nogensomhelst anledning til at beskæftige mig med dette spørgsmål. For at jeg skulde komme til at billige eller misbillige noget i denne retning, måtte der foreligge klage fra bestemte personer over bestemte ting, og over disse klager måtte der jo naturligvis gives den anklagede — i dette tilfælde politidirektøren — lejlighed til at ytre sig, og førend den anden part således er hørt, kan der ikke være spørgsmål om, at jeg kan billige eller misbillige noget vedrørende denne sag. Men der er, som sagt, indtil dette øjeblik ikke kommen nogen klage til mig, og hvad det angik, som den ærede taler fremkom med, ser jeg egentlig ikke efter hans ytringer — i det mindste står det som meget tvivlsomt — at der er nogetsomhelst for de pågældende at klage over. Meget af det, den ærede forespørger anførte, er ting, der ikke kan gøres noget ved. Det, at arrestanterne anbringes på Kristianshavn, og at det som følge deraf er nødvendigt at transportere dem i omnibus frem og tilbage, lige som også de omtalte skabe, som man også tidligere har gjort til genstand for omtale her, er jo alt sammen en følge af det

almindelige og velbekendte faktum, som flere gange har foreligget i dette thing til forhandling, at Københavns arrestvæsen ikke er i tilfredsstillende stand. Men derfor er det, man er i begreb med at bygge ny arrester. Derfor er det, at dette thing for nogle år siden gav sit samtykke til en overenskomst, hvorefter Københavns magistrat påtog sig opførelsen af ny arrester både i umiddelbar nærhed af kriminal- og politirettens lokaler og andensteds. Et af de ojemed, man vil opnå ved denne plan, er at skaffe så mange arrester i umiddelbar nærhed af kriminalretten, at denne transport frem og tilbage så vidt mulig kan ophøre. Altså de klager, der hidrore fra det københavnske arrestvæsens almindelig utilfredsstillende tilstand, kan det ikke nytte at tage hensyn til. Og hvad det ærede medlem fremdeles anførte, kan jeg, som sagt, ikke have nogen mening om, thi jeg dommer ikke om ting, før jeg har hørt, hvad den anden part har at sige. Men i og for sig kan der ikke opstilles det princip, at man kan tillade arrestanterne at få mad tilbragt hjemme fra, thi det åbner muligheden for en kommunikation med omverdenen, som det ingenlunde altid kan tilstedes anholdte at have. Det er derfor i og for sig ikke noget, der uden videre kan anføres som bevis på slet eller utilbørlig behandling, at en sådan tilladelse er blevet negtet. Hvad klagerne over kosten angår, vil jeg spørge: Hvorledes kan man vide noget derom, når der ikke foreligger bestemte undersøgelser i den retning? Men så meget kan man sige sig selv, at den kost, som det offentlige yder arrestanter, der ikke selv kunne eller ville forskaffe sig noget, kan ikke være meget glimrende. Man er indskrænket til at skaffe dem, hvad man kan skaffe dem for de underholdspenge, som vedkommende kommune vil tilstå, hvilke forøvrigt flere steder ved justisministerens foranstaltning ere blevne satte ikke lidet op, men med hensyn til hvilke man ikke kan ove tvang mod kommunerne. Jeg kan derfor med hensyn til det andet punkt kun erklære, at når der foreligger bestemte klager, klager fra bestemte personer over bestemte ting, skal sagen

blive undersøgt fra min side, men så længe der ikke foreligger sådanne klager, kan jeg hverken udtale nogen billigelse eller misbilligelse i den henseende.

Jeg kan altså i henhold til, hvad jeg har udtalt, svare på den sidste del af forespørgselen, spørgsmålet om, hvad jeg agter at foretage mig i anledning af, hvad der er sket, at, hvad det første punkt angår, agter jeg slet intet at foretage, thi det vedkommer ikke mig. Dersom de pågældende ville klage over undersøgelsesdommerens fremgangsmåde, så må de henvende sig andensteds. Med hensyn til det andet punkt, den behandlingsmåde, der er anvendt over for de anholdte, er mit svar dette, at når der foreligger bestemte klager fra bestemte personer, så ville de blive undersøgte, men så længe der ikke foreligger sådanne klager, vil jeg intet foretage. . . .

LAURIDSEN: Der er særlig et punkt i den foreliggende forespørgsel, hvorom jeg ønsker at udtale mig. Det, der har givet mig anledning til at tage ordet, er hverken det første eller det sidste punkt i forespørgslen. Med Hensyn til disse punkter skal jeg foreløbig efter de oplysninger, der i øjeblikket foreligger, anerkende korrektheden af den ærede justisministers svar; der er efter lovgivningen ikke andet svar muligt. . . .

Det, der giver mig anledning til at tage ordet, er det andet stykke i denne forespørgsel, spørgsmålet om den behandlingsmåde, der anvendes over for de anholdte. Nu vil jeg strax gøre en enkelt bemærkning, nemlig den, at jeg ønsker at frigøre dette spørgsmål fra enhver personlig betragtning, frigøre det også overfor den i sagen nærmest implicerede undersøgelsesdommer; thi jeg føler mig overbevist om, at hans adfærd ikke i fjærneste måde er forskellig fra, hvad der foretages af den største del af dommerne mod anholdte. Det er derfor, jeg ikke ønsker, at de bemærkninger, som jeg gør om denne ting, skulle blive opfattede som bemærkninger, der ere rettede mod denne sag, men jeg mener, at her foreligger et punkt, som det er nødvendigt en gang bliver gjort til genstand for offentlig diskussion,

og som det er nødvendigt, tror jeg, at man foretager en rettelse ved. Det er den måde, hvorpå man i masser af tilfælde behandler de anholdte i anholdelsestiden. Det er en ting, som jeg har lagt mærke til i mangfoldige tilfælde, som jeg i mange tilfælde har haft lejlighed til at høre bag-efter således, at jeg tror, at man kan sige om de danske myndigheder, at under straffeeksekutionen udvise de som regel al den mildhed, der efter reglementet kan udvises, og i mange tilfælde måske lidt mere. Jeg har haft lejlighed til at tale med forskellige, som have udstået straf, og har altid hørt dem tale derom på en sådan måde, at min opmærksomhed er bleven henledt på den ganske overordnede forskel, der er på den måde, hvorpå en mand bliver behandlet i varetægtsfængsel, og den måde, hvorpå han bliver behandlet, når straffeudsoningen kommer. Det er en ting, som efterhånden er bleven mig klar, og som næsten, tror jeg, hvis den kom udenfor denne sal, lod sig oplyse med vidner. I alt fald, hvis man vil anerkende, at et bevis kan tilvejebringes med tildels lovfaste og måske ganske ulovfaste vidner, kunde der fores fuldt bevis for, at der mange steder her i landet udvises under anholdelsen en adfærd mod de sigtede, som er fuldstændig urigtig og efter min mening også fuldstændig i strid med arrestreglementet. Arrestreglementet er, såvidt jeg ved, affattet på foranstaltning af et par mænd, der både theoretisk og praktisk havde kendskab til den ting og måtte forudsættes at kunne forstå det, hvorom der her er tale, idet det nemlig er fremkommet på foranstaltning af afdøde konferentsråd David og minister Ørsted. Nu er jeg efterhånden bleven overbevist om, at man for det første i strid med arrestreglementet næsten alle-vegne negter anholdte extraforplejning. Det er, ligesom der var en stiltiende overenskomst tilstede om, at det skulde være et supplement til den inkvisitoriske maxime, at man negter dem enhver extraforplejning og mange gange anvender en methode, som faktisk er sult. Det er denne methode per modum sult, mod hvilken jeg mener, at det er rigtigt at udtale sig. Jeg mener, at det er rigtigt en gang

at få denne sag draget frem og få opmærksomheden henledet på den. Det er en slags stiltiende overenskomst og en ting, som finder sted de fleste steder, at man negter de anholdte extraforplejning, lige indtil bekendelsen har fundet sted. Dette er efter min mening fuldstændigt i strid med den lovgivning, vi have om arrestvæsenet, og også fuldstændig i strid med varetægtens hensigt. Varetægtens hensigt er nemlig frihedens berøvelse og isolation, men varetægtsfængslets mening omfatter ikke mere end netop disse to ting, og jeg forstår ikke, hvorledes man kan bringe negtelse af extraforplejning, hvor der ikke foreligger disciplinær forseelse, i overensstemmelse med arrestreglementet. Jeg ser ikke, hvorledes det vil være muligt at gøre det. Men i virkeligheden og praktisk turde forholdet være dette, at — uden at jeg derved vil sige, at undersøgelsesdommøren gør sig det klart — opfattes her i landet det, at den sigtede ikke strax tilstår, som en disciplinær forseelse af den gemeneste art, en disciplinær forseelse, der medfører, at man er berettiget til at negte ham enhver som helst extra behagelighed, og at man gør det. Men den ting er ikke rigtig, det er noget, man må se at komme bort fra, og det skulde interessere mig, om den højtærede justisminister, der vistnok med rette har ord for at være landets skarpsindigste jurist, skulde kunne bringe denne fremgangsmåde, som jeg er overbevist om er almindelig praxis her i landet, i overensstemmelse med arrestreglementet. Men kan han ikke det, og jeg tror ikke, at det lader sig gøre, forekommer det mig, at så var det rigtigst, om der fra ministeriets side ved et cirkulære eller på anden måde blev gjort opmærksom på, at denne ting ikke er lovlig, ikke i overensstemmelse med lovgivningen og heller ikke med humaniteten. Thi det skulde interessere mig at høre, om man, når man ikke ud fra den positive lovgivning kan forsvare disse ting, da fra sagens natur og fra humanitetens og retfærdighedens grundsætninger vilde være i stand til at forsvare, hvad der finder sted. Jeg vil iøvrigt sige, at på mange måder er det danske arrestvæsen i høj grad uheldigt ordnet, fordi

arrestvæsenet i reglen er i hænderne på en mand, der står direkte under dommeren som politibetjent, på en betjent altså, der naturlig må komme til at opfatte sin stilling som en tjenende stilling under dommeren. Dertil er nu i de fleste tilfælde intet at sige. Det følger af den måde, hvorpå administrationen og domsmyndighederne her i landet er samlet, og så længe det er indrettet som det er, lader det sig vanskelig hindre uden overordenligt betydelige bekostninger. Jeg skal indrømme, at det på dette punkt vil være den højtærede justisminister muligt at sige: Ja, bevilg pengene og lad os få adskilt retsplejen fra forvaltningen her i landet med større retskredse og større fængsler, så komme vi ud over denne ting, og så behøve vi ikke at have en politibetjent til at våge over dem, som ere i arrest, så kunde man anvende en civil og uafhængig mand. Det lader sig ikke negte, at en civil og uafhængig mand er et bedre værn for hævvelse af arrestreglementet til fordel for den anholdte, end en politibetjent kan være, som jo i mange tilfælde har en underordnet stilling under dommeren og i landjurisdiktionen i virkeligheden næsten er dommerens tjener. Det er en selvfølgelig og letforståelig ting. Men jeg skal indrømme, at det for landets vedkommende vilde være forbundet med overordenlig store bekostninger. For mit vedkommende er jeg nu villig til at yde disse bekostninger, til — hvis det lå for — at stemme for disse bekostninger, fordi jeg mener, at det er statens første pligt at gennemføre en fornuftig retsordning og at sørge for, at den anholdte ikke underkastes extra tvangsmidler eller forulempes mere end nødvendigt efter undersøgelsens beskaffenhed, inden hans dom er falden, og jeg ser ikke, at vort land, der jo på mange områder har vist sig som et land, der har godt råd, ikke skulde have råd også til dette. Som sagt, der er i sin tid fra den ærede justisminister forelagt et forslag i denne retning, og derfor kan man ikke komme tilbage dertil for landets vedkommende i dette øjeblik, fordi der lader dadlen sig ikke rette mod nogen bestemt, men derimod for Københavns vedkommende er det

min overbevisning, at der lader tingene sig indrette anderledes. Da København har så store fængsler, var det naturligt, at de ikke vedblev at sortere under politiet, det var naturligt, at alle funktionærer ved disse fængsler ikke vedblev at være politibetjente. Thi man kan sige, hvad man vil, og jeg skal ikke rette nogetsomhelst personligt udfald mod de københavnske politifunktionærer, under hvem fængslerne her i byen sortere, men forholdet bliver i virkeligheden det, at den omstændighed, at betjentene på grund af hele deres livsstilling ganske naturligt, om jeg så må sige, blive anholdelsesbetjente gennem hele deres liv eller det meste af det, og den omstændighed, at dommerne vedvarende blive undersøgelsesdommere, må indvirke således på disse menneskers psykologiske habitus, at de altid naturligt komme til den opfattelse, at de anse den anholdte eller sigtede for skyldig. Derfor er muligheden for, at der indirekte kan udøves tvang, og at arrestreglementet ikke overholdes overfor den anholdte, i høj grad tilstede under den ordening, vi have, og derfor forekommer det mig, at det da vilde være i høj grad ønskeligt, om man skilte arrestvæsenet ud og overantvordede det i andre hænder. Jeg tror, det vilde være den fornuftigste og rigtigste ordening, både for domstolene og politiet og ikke mindst for de anholdte, for dem, der skulle anbringes i fængslerne. Dette er imidlertid kun en bibemærkning, men det, jeg ønsker at sige, og det, der forekommer mig rigtigt at drage frem i denne sag, er en ting, som jeg tror kan gøres uden forandring i lovgivningen, og som det også forekommer mig kan finde sted, uden at man behøver at komme ind på spørgsmålet om retsplejen i almindelighed, og det er, at man gør noget for, at arrestreglementet bliver hævdet, gør noget for, at man vender tilbage til det princip, at varetægtsfængsel ikke skal være andet end en isolation og frihedsberøvelse, og at det ikke bliver, som det nu på mange steder er blevet. Jeg tror ikke, at man kan komme bort fra, eller at det er muligt at komme ud over, at her er et svagt sted i den danske retspleje af overordenlig væsenlig

betydning, nemlig det torturmæssige supplement til inkvisitionsmaximen. Det er urigtigt, at dette er tilfældet, og derfor er det, der mest interesserer mig i denne forhandling, og som jeg mest ønsker, at man må komme til, at man får noget ud af punkt 2 i forespørgslen, at det kunde lykkes at få den højtærede justisminister til gennem et cirkulære eller på anden måde at henlede opmærksomheden på, at det er ulovligt og uberettiget at negte en anholdt extraforplejning, når han ikke har gjort sig skyldig i nogen virkelig disciplinær forseelse. Tillige turde der måske være anledning til samtidig at henlede opmærksomheden på, at den føde, der ydes de anholdte, skal være den lovmæssig foreskrevne, thi jeg er bange for, at de — jeg sigter ingen — i mange tilfælde ikke få dette, jeg vil i alt fald kunne fremføre ganske vist ikke fuldgyldige vidner, men dog vidner, som have sagt, at der var en væsenlig forskel på den fangekost, de fik, medens de vare anholdte, og den fangekost, der blev tildelt dem som straf. Det vilde være rigtigt, om den højtærede justisminister tog dette under overvejelse, og jeg antager ikke, at den højtærede justisminister skulde anse det for at ligge udenfor sine opgaver at blande sig i den slags ting, det forekommer i alt fald mig, at det er en ting, der absolut sorterer under ham. Han er i stand til derved at fjerne en bråd fra den nuværende retspleje. Han vil kunne foretage det rent administrativt, og han vil derved fjerne mange klager, klager, der have en overordentlig stor betydning, ja, som måske er dem, der mand og mand imellem have størst betydning mod det nuværende retssystem. Det er derfor, at jeg tillader mig at henstille til ham, at det danske fængselsvæsen som helhed og særlig det københavnske bliver optaget til ny overvejelse og helst taget ud af politiets hænder, således at man kan vende tilbage til det, som jeg tror er meningen med arrestreglementet og ganske overensstemmende med dets ordlyd. Det er dette, jeg meget vilde ønske, at denne diskussion kunde bidrage til, samt til, at der bliver givet pålæg om, at man ikke er berettiget til at negte den anholdte extraforplejning.

Jeg vil også håbe, at der kommer en virkelig forbedring i den føde, som de anholdte her i landet i mange tilfælde nyde. Denne føde er ikke nogen lukullisk føde, og når den så ovenikøbet, hvad jeg er bange for sker i mange tilfælde, afknaptes, bliver det en overordenlig dårlig middag og en sparsom aftensmad og frokost, der gives de pågældende. Dette er urigtigt, det er ikke nødvendigt, og det er ikke overensstemmende med varetægtsfængslets hensigt. Jeg tror ikke, det lader sig forsvare, og jeg vilde ønske, at det måtte blive anderledes. —

Endelig skal her anføres den del af arrestreglementet af 7 maj 1846, som hedder »Reglement for arrestanterne.«

§ 1. Enhver arrestant skal, med mindre vedkommende politimester derfra dispenserer, cfr. litr. D § 11, strax ved sin ankomst i arresten visiteres og fratages foruden de rede penge, han måtte have hos sig, enhver ting, hvormed han kunde gøre sig og andre skade, ligesom også alt, hvad der enten måtte findes tjenligt til sagens oplysning, eller som det måtte være uforeneligt med den i arresthuset indførte orden at lade ham beholde.

§ 2. Alt, hvad en arrestant findes i besiddelse af, skal nøjagtigen specificeres i en dertil indrettet protokol, og specifikationen, efter at være forelåst arrestanten, underskrives af ham, i al fald, hvis han ikke kan skrive, med påholden pen.

§ 3. Arrestanten maa ikke forstyrre den strenge orden og rolighed, som bør finde sted i arresthuset, det være sig ved støjen, syngen, råben, ved opkryben i vinduerne, banken på døre eller deslige, og ligesom arrestanterne ikke uden særlig tilladelse tør sætte sig i forbindelse med nogen udenfor arrestbygningen, således skal det i særdeleshed være dem, der hensidde i forskellige lokaler, forbudt at have forbindelse med hverandre indbyrdes. Det er arrestanten fremdeles forbudt, ved at skrive, male eller krads på vægge og døre eller på nogensomhelst anden måde at tilsmudske arrestlokalet, ligesom det ikke mindre er ham forbudt at bedærve eller ødelægge inventariet og at forvanske de til forarbejdning leverede materialier. Endelig skal arrestanten nøje holde sig de angående renligheden, såvel med hensyn til hans person som med hensyn til arrestflokalet og inventariet, gældende regler efterrettelig.

§ 4. Når flere arrestanter hensidde i det samme lokale eller træffe sammen på ét sted, må de ikke indbyrdes tilføje hverandre fornærmelser,

enten i ord eller gerning, ej heller nogensinde afhænde eller bortbytte deres klædningsstykker o. a. d.

§ 5. For ethvert brud på disciplinen vil den eller de pågældende blive draget til ansvar, og forsåvidt overtrædelsen ej er så grov, at den kvalificerer sig til offentlig påtale, vil vedkommende efter omstændighederne være at anse med berøvelse af midler til beskæftigelse eller af lys om aftenen, forsåvidt sådant tidligere har været de pågældende indrømmet, fortabelse af retfigheden til extraforplejning eller korporlig revselse med 3 til 15 rotingslag, alt ifølge politimesterens efter foregående undersøgelse afgivne resolution; og indtil den kan indhentes, villo de ustyrlige, når rolighed ikke på anden måde er at tilvejebringe, foreløbigen blive at bekæmpe med en spændetroje eller en spændesele, hvilken også indtil 24 timer, efter politimesterens bestemmelse, kan anvendes som straf i henhold til reglementets litr. B § 12.

§ 6. Hvor forplejningen ikke bliver givet arrestanten in natura, vil han dagligen erholde de anordnede forplejningspenge udbetalt, for hvilke gode og forsvarlige fødemidler skulle besørge indkøbte. Brøddportionerne villo, som forhen, altid blive leverede in natura, 1 pd. for hver varetegtsarrestant og 2 pd. for hver vand og brodarrestant. Fremdeles villo arrestanterne, forsåvidt, de ikke hensidde på vand og brød eller i simpelt fængsel på sædvanlig fangekost, mod betaling efter gangbare priser kunne forskafe sig andre fødemidler som extraforplejning.

§ 7. Nydelsen af brøndevin eller andre spirituøse drikke, ligesom brugen af røgtobak tilstodes ikke uden med fængselsbestyrerens samtykke eller efter lægens ordination.

§ 8. Men hensyn til renligheden bliver følgende at iagttage. Ved den i § 1 omhandlede visitation på arrestantens person ved ankomsten i arresten, skal fillige renlighedstilstanden undersøges, og såfremt det måtte være nødvendigt, skal arrestanten, forinden han indsættes i et arrestnummer, være pligtig at vaske, rense og kæmme sig, lade sig klippe og barbere, samt føre i bad, forsåvidt sådant haves, alt efter som omstændighederne måtte udfordre det, ligesom den pågældende også, såfremt klædningsstykker måtte mangle ham, eller samme formedelst smuds eller slid findes ubrugelige, bliver at forsyne med det fornødne. Hver morgen skal arrestanten vaske sig og rede sit hår m. v. Under opholdet i arresten skal arrestanten have en gang om ugen ren skjorte eller særk, rent halstørklæde og rene strømper; rene lagener til sengen gives om sommeren hver 4de uge, og om vinteren hver 6te, og så ofte det anses fornødent, rene håndklæder, vår til sengeomadraterne og ny halm til disse. Så ofte rent tøj leveres arrestanterne, have de ordenligen at aflevere det smudsige. Arrestanterne bør vaske og rengøre den arrest, hvori de hensidde, samt deres inventarium m. v. til de tider, det efter vejrligets og årstidens beskaffenhed bliver

dem pålagt; endvidere bør de hver morgen rede og oplægge deres senge. De have at omgås ordenlig med inventariet og henlægge hvert stykke på sit sted, samt stedse i deres klædedragt at iagttage den fornødne orden og anstændighed.

Ligesom imidlertid politimesteren kan dispensere fra den ovennævnte kontrol med arrestantens personlige renlighed, når det fremgår af dennes livsstilling og personlighed, at et sligt tilsyn er overflødig, således skal det også være de arrestanter, der have de fornødne midler dertil, uformet at overlade til arrestforvareren at drage omsorg for deres arrestlokalers og utensiliers rengørelse og deres senges opredning, mod en billig godtgørelse efter politimesterens bestemmelse, der i intet tilfælde må overskrides.

§ 9. Ingen arrestant må, medmindre dertil af politimesteren på grund af særegne omstændigheder og navnlig med hensyn til den pågældendes alder eller svagelighed gives særlig tilladelse, benytte sin seng eller køje om dagen til at ligge i, hvorfor denne af arrestforvareren ved morgenvisitationen vil blive tillåset eller på anden måde gjort utilgængelig. Han er derfor pligtig til, strax, efter at han er stået op til den for arresten bestemte tid (efr. litr. B § 18), at rede sin seng eller tilsnøre sin køje, for at arrestforvareren kan varetage, hvad der med hensyn til arrestantens natteje påligger denne.

§ 10. Enhver arrestant, der frivilligen vil påtage sig det, skal, når den undersøgende dommer ikke af særdeles grunde forbyder det, såvidt muligt beskæftiges med et eller andet passende arbejde, såsom værkplydsning, spind, syning, strikning o. desl.; og ligeledes vil det blive tilladt de i enkeltcellerne hensiddende arrestanter, der have lært en kunst eller et håndværk, at udøve dette i arresten, forsåvidt det kan ske uden skade for den indførte orden og de bestående regler.

§ 11. Arbejdsprovenuet, med fradrag af alle udgifterne, tilfalder arrestanterne, som kunne anvende det til extraforplejning, til fordel for deres familie, eller lade det oplægge, indtil de i sin tid udgå af arresten, og for at enhver kan forvisse sig om, hvor stort et beløb der tilkommer ham, skal den pågældende, på forlangende, gives den fornødne oplysning herom.

§ 12. Det anbefales arrestanterne, fornemmeligen på son- og helligdagene, flittigen at læse i de til inventariet hørende bøger, og med den undersøgende dommers samtykke kunne de forvente, at læsningen af andre gode og nyttige bøger også vil vorde dem tilladt.

§ 13. Uagtet arrestanten i almindelighed ikke må modtage besøg af andre end af præsten, lægen og sin beskikkede sagfører, kan han dog, i særdeleshed når de mod ham indledede undersøgelser ere tilendebragte, med politimesterens samtykke forvente tilladelse til at tale med

sin nærmeste familie og med sine venner, hvorved dog efter omstændighederne den indskrænkning kan være forbundet, at det kun må ske i arrestforvarerens overværelse.

§ 14. Arrestanten skal holde sig de af lægen anordnede sundhedsregler efterrettelig og nøjagtigen bruge de af ham anordnede lægemidler. Såfremt der måtte påkomme en arrestant, der hensidder i en enkeltcelle, nogen øjeblikkelig svaghed, eller han måtte have noget nødvendigt at andrage, kan han ved at ringe på den klokke, der er anbragt i enhver af disse celler, tilkalde opsynet.

§ 15. Forsåvidt vejrliget og årstiden måtte tillade det, vil enhver arrestant, hvis helbreds tilstand ej er til hinder derfor, dagligen to gange, en halv time hver gang, blive nedladt i gården for at bevæge sig og drage frisk luft.

§ 16. Da arrestanten i varetægtsarresten ikke skal udsættes for et større onde end det, der er en nødvendig følge af hans friheds indskrænkning og hans persons bevogtning, indtil hans skæbne ved dom er afgjort, vil det ikke blive ham forment, såfremt han har midlerne dertil, at forskaffe sig anden eller bedre forplejning end den reglementerede, lige så lidt som at lade indføre til sig i arresten sengklæder, effekter eller klædningsstykker, der måtte anses at være til nytte eller bekvemmelighed; men denne tilladelse vil dog kun blive tilstået, forsåvidt den kan bestå med den orden og det mådehold, der nødvendigvis bør finde sted i et arresthus, hvilket politimesteren i ethvert enkelt tilfælde har at afgøre.

Forbudet mod nydelsen af brændevin og andre spirituøse drikke, samt af røgtobak, uden politimesterens samtykke eller udenfor dettes grænser, vil også her komme til anvendelse.

§ 17. Skulde en arrestant tro sig forurettet og derom vil føre klage, ligesom også når han ellers måtte have noget andragende eller nogen meddelelse at gøre, kan han begære sig fremstillet for politimesteren, der, forsåvidt arrestantens besværing er adresseret til overøvrigheden, vil have at besørge den afsendt med sin erklæring derover. Skulde han ønske at få den undersøgende dommer, sin beskikkede sagsfører, præsten eller lægen i tale, har han at anmeldte sådant for arrestforvareren, som i den anledning er givet de behørigte forskrifter.

§ 18. Ingen arrestant må uden politimesterens tilladelse have afbenyttelse af skrivematerialier eller uden hans samtykke afsende noget skriftligt.

§ 19. Til efterretning og indskærpeelse for arrestanterne skulde de her givne bestemmelser særskilt aftrykkes og opslås i hvert arrestkammer.

Når den del af arrestreglementet, der særligt angår arrestanternes forhold og stilling i arresten, er aftrykt foran,

er det sket, fordi det vil fremgå af dette, at det afsnit ikke egentlig bærer nogen skyld for den rejste beklagelse. Det bærer, ligesom også de øvrige dele af arrestreglementet, i så høj grad vidnesbyrd om den humane ånd, der var den tids og de mænds, der have affattet det, og om disse mænds omsigt og indsigt på dette område. I det store hele kan der ikke siges at trænges til nogen væsentlig forandring eller forbedring i så henseende.

Blev det blot håndhævet og udført overensstemmende med hensigten, vilde der næppe komme til at lyde mange beklagelser. Men deri ligger, som det foran er påvist, netop ulykken, at dette ikke altid er tilfældet, eller, og det er desværre næppe for meget sagt, at det i de fleste tilfælde ikke sker. Grunden dertil ligger på den anden side ganske vist ikke såmeget hos de personer, som i øjeblikket have overledelsen af de enkelte arresthuse, som i den praxis, der i tidens løb har udviklet sig dels på grund af vor ejendommelige ordning, at politimester og dommer ere en person, dels på grund af manglende anvisning og kontrol og dels på grund af de elementer, hvoraf arrestforvarerstillingen beklædes.

Den sidste grund vil enhver med lidt blik for sagen snart få øje på blot ved at besøge nogle arresthuse. Jeg har set smukke, ny, vel indrettede arresthuse, hvor man strax folte den uhyre afstand mellem den ydre indretning og opsynet, der skulde anvende den. Fangerne lufte i cellegårdene, hvis døre, der sidde i den smalle ende af strålegårdene tæt ved siden af hinanden, ikke ere lukkede. Medens arrestforvareren sidder i sit kontor, skal hans pige fra køkkenvinduet passe på fangerne. Naturligvis talte fangerne sammen, hvad pigen et øjeblik efter mældte. Et andet sted har arrestforvareren kun opmærksomhed for den elektriske alarmklokke, der mælder ham, når en fange søger at undvige gennem celledøren. Et tredje sted spiller opsynet (der er flere betjente) kort og ryger tobak i tjenestetiden. Disse eksempler kunne forøges i ikke ringe grad.

Og nu den anden grund, kontrollen, hvorledes kan

den blive effektiv? Politimesteren kolliderer med sin anden egenskab som dommer, derpå har der jo endog ligget klare beviser for offentligheden. Lægens tilsyn kunde være af betydning, men det vil i mange tilfælde kun være af ringe betydning, særligt hvis han ikke opfylder sin instrux, og derpå er der også eksempler. Præstens tilsyn er ifølge forholdenes natur og reglementets bestemmelser af meget ringe betydning, og amtmandens årlige tilsyn sågodtsom betydningsløst.

Overinspektøren for fængselsvæsenet skal også fore et tilsyn, men dette kan på grund af forholdene og arresthusenes store antal ikke blive indgående, hvilket også fremgår af den før omtalte beretning fra 1871.

Og dog er det alene på dette ene punkt, tilsynet, at et skridt henimod en reform af vort arrestvæsen lader sig iværksætte. I alt øvrigt er nemlig en reform så inderlig knyttet til ordningen af retsplejen, at den må afvente denne.

Københavns arresthus bør uomtvistelig underlægges en særlig inspektør eller bestyrer, der er fagmand og kan ofre sig helt til sagen. Hvorledes kan man overhovedet mene, at et fængsel, der er ligeså omfangsrigt som de fleste strafanstalter, kan styres af en mand, hans dygtighed og ihærdighed ufortalt, der har nok i sin øvrige gerning og derfor nødvendigvis må overlade meget til sine underordnede, af hvilke ingen har særlig fagdannelse? Hvis der for de øvrige arresthuse ansattes en overinspektør for fængselsvæsenet, vilde en sådan mand igennem sin fagdannelse, thi denne måtte blive en forudsætning, snart få en betydning, som vilde spores i hvert enkelt arresthus. Og endelig, da vore arresthuse ere kommunale indretninger i en vis forstand, hvorfor ikke lade kommunerne fore et lokalt tilsyn gennem udvalgte mænd i kommunerne? Ved denne sidste forholdsregel kom man ikke blot i overensstemmelse med forholdene i andre på dette område vidt udviklede stater, f. ex. England, men man kom også derved til at knytte befolkningen mere til sagen. Overhovedet er det beklageligt, at befolkningen hos os nærer så ringe interesse

for og ofte vrang forestillinger om vore penitentiere institutioner. Grunden ligger, tror jeg, væsenlig deri, at staten gør så overordentlig lidt for at knytte befolkningens interesse til disse institutioner. Et kommunalt tilsyn med arresthusene i forbindelse med et effektivt officielt vil utvivlsomt være et fremskridt af indgribende betydning.

FR. STUCKENBERG.

Dødsstraf fuldbyrdes ved elektricitet.

Det er betegnende, at hver gang dødsstraffen idømmes eller fuldbyrdes eller overhovedet kommer på tale, er det ligesom folkenes eller samfundenes samvittighed bliver berørt deraf. Det er ligesom man i sit stille sind dog ikke er ganske vel ved fremdeles at fuldbyrde en straf, hvis opmindelse fra den barbariske tid ikke lader sig negte, i civiliserede og humane samfund.

Og dødsstraffen er jo den sidste af en gammel tids barbariske straffe, som endnu er bibeholdt i nogle civiliserede stater. En rå tidsalder med stor afstand mellem højbaren og træll, rig og fattig, mellem krænkelsen af de førstes ejendom og tro og krænkelsen af de sidstes legemer og sjæle bragte de mange barbariske straffe, hvoraf den tid betjente sig, med sig. Iblant disse havde dødsstraffen en udbredt anvendelse selv for ubetydelige ejendomsindgreb.

At disse straffe måtte fuldbyrdes offentligt lå i deres karakter. Det var jo ikke blot synderen, der skulde pines og skæmmes. Den store hob måtte være vidne dertil, den skulde jo advares og skræmmes fra at forbryde sig. Efter tidens opfattelse var den jo den mest syndefulde del af menneskeheden, enhver af dens midte måtte kunne ventes at handle som den synder, der straffedes. Ved ingen af den